

ความหมายและประโยชน์ ของประชาธิปไตยในสังคมไทย

* ศาสตราจารย์ ดร.พิทยา สายหู

พัฒนาการล่าสุดของประชาธิปไตยในเมืองไทย คือ การมีรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนมาให้ใช้กัน ซึ่งเชื่อกันว่าดีกว่าฉบับก่อนๆ ที่มีมาแล้ว เพราะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน นอกจากจะมีการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากกว่าที่เคยมีในฉบับใดๆ แล้ว ยังมีมาตรการควบคุมการทำงานของผู้บริหารปกครองที่เคร่งครัดขึ้น ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ที่ให้แยกและคาน

อำนาจกันชัดเจนยิ่งขึ้น

ถ้ารัฐธรรมนูญดีเพียงอย่างเดียวแล้ว ประชาธิปไตยก็จะดีตามไปด้วย โดยไม่ต้องทำอะไรอื่นอีก ทุกคนที่สนใจเรื่องนี้ก็คงหมดห่วงไปได้มาก แม้จะไม่ทั้งสิ้น (เพราะยังตกกันว่ารัฐธรรมนูญล่าสุดถึงดีขึ้น ก็ยังไม่ถึงกับดีพร้อม) เหมือนบ้านเมือง ถ้ามีชื่อแปดด้วยกฎหมายดีที่เป็นธรรม ประชาชนก็อยู่กันอย่างมีความสุข แต่ดังที่ทุกคนตระหนักดีว่าถึงกฎหมายดี แต่ไม่มี

* ที่ปรึกษาประจำสำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : D.Phil. (Social Anthropology) Oxford University.

ผู้รักษากฎหมายที่เคร่งครัดและทั่วถึง คนก็ยังละเมิดกฎหมายได้เสมอเมื่อมีโอกาสรัฐธรรมนูญจึงจะเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ก็คงอยู่ในข่ายเดียวกัน แต่ที่สำคัญกว่านั้นอยู่ที่ว่าประชาธิปไตยที่เป็นระบบการปกครองยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมากกว่าบทของรัฐธรรมนูญเท่านั้น เช่น บางคนว่ารัฐธรรมนูญเขียนได้ก็แก้ไขได้ มีไขก็เลิกได้ ร่างกันแล้วก็ร่างกันอีกได้ ฯลฯ เพราะที่จริงแล้ว รัฐธรรมนูญก็คือกระดาษที่มีข้อเขียนเท่านั้น

ผู้ผู้เลื่อมใสในรัฐธรรมนูญว่าเป็นหัวใจของระบอบประชาธิปไตยยังรับว่า รัฐธรรมนูญจะสัมฤทธิ์ผลได้เพียงใดขึ้นอยู่กับสังคม (วิทยา) การเมืองและวัฒนธรรมการเมืองของคนไทยว่าจะเอื้อต่อการใช้รัฐธรรมนูญนั้นอย่างไรถ้าคนประเภทและกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศ (คือสังคม) และวิถีชีวิตตามธรรมเนียมประเพณีที่เป็นคุณค่ายึดถือปฏิบัติ (คือ วัฒนธรรม) ไม่สอดคล้องกับข้อบัญญัติและอุดมคติที่ร่างบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญที่ดีก็เป็นหมันได้

บทความสั้นๆ นี้ไม่มีเจตนาจะเสนอพิจารณาสังคมและวัฒนธรรมการเมืองของไทยอย่างจริงจัง มีผลต่อการใช้รัฐธรรมนูญและการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยอย่างไร แต่จะเสนอข้อสังเกตขึ้นพื้นฐานที่เห็นว่าเป็นปัญหาของประชาธิปไตย (และโดยอนุโลมได้กับรัฐธรรมนูญ) ซึ่งผู้ที่เห็นด้วยและสนใจอาจพัฒนาเป็นการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการที่ลึกซึ้ง

ได้ต่อไป

ผู้เขียนเสนอว่า ปัญหาของประชาธิปไตยในเมืองไทยตั้งแต่ต้นที่เริ่มมีมาจนถึงปัจจุบันอยู่ที่ความหมายที่ต่างคนต่างเข้าใจตามความสนใจและประโยชน์ที่ตนได้รับจากสิ่งที่เรียกกันว่า "ประชาธิปไตย" ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกันสำหรับทุกคน ไม่ว่าผู้รู้และนักวิชาการจะกำหนดความหมายมาตรฐานไว้อย่างไร

ถ้าความหมายตามคำจำกัดความของ "ประชาธิปไตย" คือ "ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่" อย่างที่ให้ไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ และนักเรียนแทบทุกคนท่องจำได้จนขึ้นใจ ก็ไม่ได้แปลว่าทุกคนเข้าใจความหมายตามที่ได้เห็นได้ในตัวอักษรเข้าใจเลื่อมใสและปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตดังกล่าวกันทั่วถึงแม้ประชาธิปไตย คือ รูปแบบหนึ่งของการบริหาร ปกครองประเทศ แต่หลักการที่ให้เคารพเสียงข้างมากของหมู่คณะตัดสินใจการกระทำร่วมกันนั้น ไม่ได้จำกัดอยู่แต่เรื่องการเมืองการปกครองเท่านั้น ใช้ได้ในทุกเรื่องของหมู่คณะทุกระดับตั้งแต่ครอบครัวขึ้นไปถึงกลุ่มที่ประกอบด้วยหลายประเทศจนถึงหมดทั้งโลก และกล่าวกันว่าถ้าไม่มีจิตใจและสำนึกเช่นนี้ คือ การยอมรับมติของส่วนข้างมากในการกระทำต่างๆ ของชีวิตจนเป็นนิสัยประจำตัวของบุคคลแล้ว ก็ยากที่จะหวังให้มีการสร้างและพัฒนาประชาธิปไตยได้ใน

การเมืองการปกครองของประเทศ

แต่ในภาคปฏิบัติจริงของชีวิตความเป็นอยู่ หลักการเสียงข้างมากแบบประชาธิปไตยนั้นไม่ได้ใช้หรือใช้ไม่ได้ในทุกเรื่อง เพราะขาดเงื่อนไขหลักที่ว่าคนทั้งหมดในกลุ่มนั้นต้องมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันก่อน สิทธิและเสียงของแต่ละคนจึงมีน้ำหนักเท่าเทียมกัน ถ้าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่เป็นเงื่อนไขข้างต้นนี้ก็ใช้หลักการเสียงข้างมากไม่ได้ เพราะแต่ละเสียงนั้นมีค่าน้ำหนักไม่เท่ากัน การตัดสินใจแบบประชาธิปไตยในครอบครัวจะทำได้เมื่อพ่อแม่สมมติว่ามีบทบาทสถานภาพความสำคัญเท่ากันกับลูก ปู่ย่าตายายมีศักดิ์ศรีเสมอกันกับลูกหลาน สมมติฐานความเสมอภาคนี้ ถ้าวัดกันได้ในหมู่คณะทุกชนิดทุกระดับ ก็ใช้วิธีการของประชาธิปไตยได้ ถ้ายิ่งถือว่าแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน หรือเท่าเทียมกันไม่ได้ ก็ใช้หลักการประชาธิปไตยลำบาก ในการบริหารจัดการของ บริษัทที่เจ้าของเป็นผู้ลงทุนและมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทุกอย่าง แต่ลูกจ้างคนงานมารับจ้างทำงานแลกค่าแรงเท่านั้น จะถือว่าเจ้าของกิจการกับคนงานมีความเท่าเทียมเสมอภาคกันจริงคงไม่ได้แม้แต่ในระบบการศึกษาที่มีปัญหาให้ถกเถียงพิจารณากันได้ว่า เจ้าของกิจการ (โดยเฉพาะถ้าเป็นสถานศึกษาเอกชน) ผู้บริหาร (ไม่ว่าในสถาบันของรัฐหรือเอกชน) อาจารย์และนักเรียน นักศึกษา มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันอย่างไร พอที่จะใช้หลักการประชาธิปไตย ตัด

สินปัญหาในเรื่องประเภทใดได้บ้าง (ซึ่งคงใช้ไม่ได้ในทุกเรื่องไป) จะทำบัญชีรายการชี้แนะได้ใหม่ว่า ในเรื่องใดควรใช้และเรื่องใดไม่ควรใช้เสียงข้างมากตัดสินปัญหาในหมู่คนกลุ่มใด ที่ต้องแยกกันหรือควรรวมกันได้ทั้งหมด ตั้งแต่เจ้าของกิจการจนถึงคนงานมารอง

ประสบการณ์กับประชาธิปไตยของคนทั่วไปในประเทศมักจำกัดไว้ในเรื่องของการปกครองประเทศ ไม่ครอบคลุมทั่วไปในทุกเรื่องและทุกกลุ่มกิจกรรมตามอุดมคติของหลักการนั้น เวลาพูดกันเรื่องปัญหาและพัฒนาการของประชาธิปไตยจึงหมายถึงเรื่องการเมืองการปกครองของประเทศเป็นสำคัญแต่ถึงจำกัดไว้ในเรื่องเดียวนี้ ความหมายของ "ประชาธิปไตย" ก็แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ของแต่ละคน

นักวิชาการที่เป็นปรมาจารย์เรื่องการปกครองแบบประชาธิปไตย มีประสบการณ์กับเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพการสอน มีความเข้าใจและสามารถอธิบายความหมายของประชาธิปไตยแก่นักเรียนนักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ทุกรูปแบบทุกยุคสมัย ของทุกประเทศตามการแพร่กระจายและวิวัฒนาการของการปกครองระบอบนี้ที่มีอยู่ในตำราและหลักฐาน ซึ่งสามัญชนคนทั่วไปไม่มีทางรู้และเข้าใจได้เท่าเทียม แต่ความหมายของ "ประชาธิปไตย" ที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่จริงของนักวิชาการปรมาจารย์นั้น ไม่ใช่ความหมายที่ศึกษาและอธิบายกันในตำรา แต่เป็นความหมายที่ทำให้

ให้มีอาชีพการงาน มีชื่อเสียงเกียรติว่าเป็น
ปราชญ์ราชบัณฑิต เป็นวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ
เป็นดาราวิทยุและโทรทัศน์ ได้เป็นที่ปรึกษา
นายกฯ เป็นสมาชิกสภายุทธการในสภาแห่งรัฐ
ธรรมนูญเป็นวุฒิสมาชิก หรือรัฐมนตรีด้วยการ
แต่งตั้ง หรือถ้าลงเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร (หรือสมาชิกวุฒิสภาที่ต้องสมัครรับ
เลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญใหม่ของปัจจุบัน) ก็อาจ
ได้รับเลือกตั้งเพราะชื่อเสียงความสามารถทาง
วิชาการนั้น และสืบเนื่องไปสู่ฐานะตำแหน่ง
อื่นๆต่อไป ฯลฯ นี่คือความหมายของประชาธิปไตย
ในภาคปฏิบัติของชีวิตจริงของนักวิชาการที่
เป็นกรณีสมมติของเรา ในชีวิตเช่นนี้บุคคลผู้นั้น
อาจสำนึกเรื่องประชาธิปไตยอยู่ทุกลมหายใจ
เข้าออก อย่างน้อยก็ในส่วนที่เป็น ความรู้วิชา
การในอาชีพหลักของตน ถึงแม้อาจไม่ได้ใช้
หรือไม่ต้องใช้หลักการประชาธิปไตยในการ
ตัดสินใจและการกระทำทุกเรื่องอื่นๆ ของชีวิต
ปกติประจำวันด้วยเสมอไป

อีกปลายหนึ่งตรงข้ามกับนักวิชาการ
สมมติผู้นี้ อาจเป็นชาวบ้านทำไร่ทำนาอยู่ในชนบท
(หรือปัจจุบันนี้ เป็นชาวไทยภูเขาที่อยู่บนดอย
ห่างไกลคมนาคมในภาคเหนือ หรือภาคอื่นใด
ของประเทศ) ผู้เป็นพลเมืองและมีทั้งสิทธิและ
หน้าที่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ทั้งในบัญชีผู้สมัครขอบเขตเลือกตั้งและบัญชีรายชื่อ
(Party List) และในการเลือกตั้งวุฒิสมาชิก
ด้วย) มีประสบการณ์กับประชาธิปไตยก็แต่ใน

สมัยเลือกตั้งที่มีคนมาหาเสียง ขอเสียง ชื่อเสียง
 ฯลฯ ให้ไปลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัคร พ้นจาก
โอกาสนี้ไปแล้วก็แทบจะไม่ได้ยินได้ฟังเรื่อง
ประชาธิปไตยอีกเลยจนกว่าจะถึงสมัยเลือกตั้ง
ครั้งใหม่ในช่วงเวลาระหว่างการเลือกตั้งครั้งนี้
กับครั้งหน้า อาจไม่ได้พบปะกับผู้แทนฯ ที่ตน
เลือกไป (ซึ่งก็อาจจำไม่ได้แล้วว่าใคร) ไม่
เคยฟังวิทยุดูโทรทัศน์อ่านหนังสือพิมพ์ ติดตาม
ข่าวการเมืองและการประชุมสภาผู้แทนฯ ไม่ได้รู้
หรือติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้แทนของตน
ทั้งที่เปิดเผยและปกปิด ทั้งที่มาประกาศเผยแพร่
ให้รู้และที่ต้องคอยดูเอาเองเวลามีการอภิปราย
ไม่ไว้วางใจในสภาฯ ไม่เคยไปขอความช่วยเหลือ
จากผู้แทนฯ ให้ฝากลูกเข้าโรงเรียนฝากหลาน
เข้าทำงาน ไม่เคยไปเชิญผู้แทนมาช่วยงานบวช
งานแต่งงาน งานตาย ฯลฯ ของคนในครอบ
ครัว สรุปว่า เลือกตั้งที่จึงจะพบกันที่ รับเงินค่า
เสียงกันที่ ฯลฯ เท่านั้น พ้นจากนั้นแล้วไม่มี
อะไรกันอีก สำหรับบุคคลตามสมมุติที่เป็นจริง
ได้มารายนี้ ความหมายของประชาธิปไตย คือ
การได้รับเงินให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่า
นั้นและประโยชน์ของประชาธิปไตยสำหรับชีวิต
ของเขาก็มีเพียงเท่านี้ ในกรณีอื่นที่คล้ายกันที่
ประชาธิปไตยหมายความว่าแค่เพียงการเลือกตั้ง
แต่ไม่ได้รับคำตอบแทนคะแนนเสียงเพราะผู้
สมัครถือหลักการไม่ซื้อเสียง แค่อขอให้ผู้รู้จัก
ความสามารถและความซื่อสัตย์อุทิศตน ช่วย
บอกกล่าวชักชวนชาวบ้านที่เป็นญาติพี่น้องหรือ

คนรักใคร่นับถือ ซึ่งมาขอเสียงให้ผู้สมัครโดยไม่
มีอำิสสินจ้าง แต่สุดท้ายแล้วประชาธิปไตย
สำหรับเขาก็ไม่มีความหมายและประโยชน์ อัน
ได้อีก

ในระหว่างสองปลายของตัวอย่างสมมุติ
ข้างต้นนี้ มีบุคคลอื่นๆ อีกมากมายหลาย
ประเภทที่เข้าใจความหมายและได้ประโยชน์
จากประชาธิปไตยได้ต่างๆ หลากหลายไม่ซ้ำกัน
ถ้าประชาธิปไตยหมายถึงการเลือกตั้งเป็นสำคัญ
ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งตามบทบาทหน้าที่
ต่างๆ กัน ก็ จะเห็นความหมาย และคาดหวัง
ประโยชน์ของประชาธิปไตยต่างๆ กันได้ตามที่
เข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้ง
เป็นผู้แทนฯ อาจคิดว่าเพราะมีการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตย จึงมีการเลือกตั้ง เพราะมี
การเลือกตั้งซึ่งตนมีสิทธิตามคุณสมบัติ จึงเป็น
โอกาสให้อาจมีอาชีพใหม่เป็นนักการเมืองได้
เพราะสมัครแล้ว ถ้าได้รับเลือกตั้งก็จะได้สถาน
ภาพใหม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ทรง
เกียรติจากการเป็นตัวแทนของคนทั้งชาติ ได้มี
โอกาสรับใช้ประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน
และประชาชนของทั้งประเทศ ได้ทำประโยชน์
ในการออกกฎหมายเพื่อประชาชน หรือเพื่อ
รัฐบาลของพรรคตน หรือเพื่อพวกพ้องในวงการ
ธุรกิจ ฯลฯ ได้รับผลตอบแทน คือ ความผาสุก
ของประชาชน ชาวบ้านในเขตเลือกตั้งของตนมี
ถนน มีไฟฟ้า น้ำประปา มีโรงเรียน มีมหาวิทยาลัย ฯลฯ ที่ตนผลักดันเองประมาณแผ่นดิน

มาได้ ฯลฯ แล้วยังอาจได้ช่วยเหลือกิจการของ
ญาติพี่น้องพวกพ้องเพื่อนฝูง จากตำแหน่งหน้าที่
ที่และสถานภาพความเป็นผู้แทนฯ หรือเลขานุ-
การรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ของตนเองที่สืบเนื่อง
จากตำแหน่งผู้แทนฯ ความหมายและประโยชน์
ของ "ประชาธิปไตย" สำหรับบุคคลสมมุตินี้
ย่อมต่างไปจากสำหรับนักวิชาการในปลายหนึ่ง
และของชาวบ้านชนบทผู้ เลือกตั้งธรรมดาๆ ใน
อีกปลายหนึ่งข้างต้นนั้น

ถ้าลองคิดต่อไปให้ครบประเภทของบุค-
คลที่เกี่ยวข้องในการเลือกตั้ง เช่น พรรคที่จะคัด
เลือกและรวบรวมสมาชิกในสังกัดลงเลือกตั้ง ผู้
จัดการเลือกตั้ง และคณะผู้ทำงานของพรรค หัว
คะแนน ผู้สร้างและจัดการฐานเสียงของผู้สมัคร
บริษัทรับพิมพ์และทำป้ายโฆษณา ใบปลิว แผ่น
พับ ฯลฯ ของผู้สมัคร ผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายของ
ผู้สมัครและของพรรค เจ้าหน้าที่ทางการที่ต้องดู
แลรับผิดชอบ การจัดการเลือกตั้งไม่ให้บกพร่อง
และให้บริสุทธิ์ยุติธรรม หรือตามคำสั่งนโยบาย
ของผู้มีอำนาจสั่งการ จนถึงระดับเจ้าหน้าที่
ประจำหน่วยเลือกตั้ง ตรวจบัตรประชาชน ผู้มี
สิทธิเลือกตั้ง การนับคะแนน ขนส่งกล่องบัตร
คะแนน ฯลฯ องค์การและอาสาสมัครดูแลตรวจ
สอบการเลือกตั้ง ผู้ประกอบธุรกิจการค้าที่
บริการผู้สมัคร หัวคะแนนและผู้เลือกตั้ง ฯลฯ
บุคคลประเภทต่าง ๆ นี้คงเข้าใจความหมาย
และได้เสียประโยชน์จากการเลือกตั้งและประ-
ชาธิปไตยไม่เหมือนกันเสมอไป สื่อมวลชนที่

รายงานข่าวตั้งแต่ก่อนจนระหว่างและดังเหตุการณ์ที่สืบเนื่องจากการเลือกตั้ง ติดตามไปจนถึงการทำงานของผู้แทนฯ ในสภาทั้งในส่วนของคุณคน ของพรรค ของรัฐบาลของฝ่ายค้าน ตลอดถึงบุคคล กลุ่มและองค์กรอื่นทั้งที่เป็นธุรกิจและไม่เป็นแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคลากรของรัฐสภาไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ไม่ว่าเปิดเผยหรือปิดบัง เข้าใจความหมายและได้ประโยชน์จากประชาธิปไตย โดยเฉพาะในส่วนที่ปรากฏเป็นการเลือกตั้งเท่านั้น แต่ครอบคลุมกระบวนการทางการเมืองการปกครองของประเทศทั้งหมด เพราะเรื่องนี้เป็นบทบาทหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของวิชาชีพสื่อมวลชน ที่คนในวงการอื่นไม่จำเป็นต้องสนใจและทำตามด้วย

กล่าวกันว่าชนชั้นกลางและธุรกิจสมัยใหม่ เห็นความหมายและประโยชน์ของประชาธิปไตย ต่างไปจากระบบการปกครองประเทศแบบเผด็จการโดยผู้มีกำลังอำนาจทางทหารหรือการปกครองที่ผูกขาดด้วยอำนาจและระบบราชการประจำ เพราะระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้งเสรี เปิดโอกาสให้ธุรกิจเข้าไปสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการเมืองได้โดยตรงมากขึ้น ทหารเผด็จการกับทหารประชาธิปไตยก็เห็นความหมายและได้หรือเสียประโยชน์ จากประชาธิปไตยไม่เหมือนกัน ข้าราชการประจำในยุคที่เริ่มมีประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองของประเทศตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ มาก็เห็นความหมายและได้เสียประโยชน์จากประชาธิปไตยใน

สมัยที่มีกับที่ไม่มีทางเลือกตั้งต่างกัน และแม้ในสมัยปัจจุบันที่ถกเถียงเรื่องการรวมศูนย์อำนาจและการกระจายอำนาจการปกครองก็ให้ความหมายและประโยชน์ของประชาธิปไตยต่างกันแก่คนที่เป็นข้าราชการ

นักเรียน นักศึกษาและครูอาจารย์ที่เรียนและสอนประชาธิปไตยในการเตรียมทรัพยากรคนของประเทศสำหรับอนาคต ย่อมไม่มองเห็นประชาธิปไตยเป็นเพียงการเลือกตั้งอย่างที่คุณอื่นพอใจกันเท่านั้น แต่จะเห็นความหมายและประโยชน์ของประชาธิปไตยกว้างขวางและกว้างไกลกว่าบุคคลในวงการและอาชีพอื่นๆ ใดๆ เคยเป็นกลุ่มตัวอย่างที่นักวิชาการ ไซ้ศึกษาวิจัย พฤติกรรมและวัฒนธรรมการเมืองของไทยกันมาบ้างแล้ว ซึ่งผู้ที่อยู่ในสาขาวิชาการรัฐศาสตร์ รู้กันอยู่ และคงจะศึกษาเพิ่มเติมกันต่อไป แต่กลุ่มตัวอย่างนี้ ก็ไม่เป็นตัวแทนประชากรทั้งหมดของประเทศได้ เพราะมีความหลากหลายของความหมายและประโยชน์ของประชาธิปไตย ในภาคปฏิบัติของชีวิตจริงของบุคคลและกลุ่มประเภทต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว และแม้แต่ในกลุ่มประเภทเดียวกัน ก็ยังมีความรู้ความเข้าใจหรือความต้องการความหมายและประโยชน์ที่ต่างกันได้ เช่น นักการเมืองที่มีอาชีพจากประชาธิปไตย ก็ยังให้ความหมายและหาประโยชน์จากประชาธิปไตยไม่เหมือนกัน ที่ไม่ใช่เฉพาะตามเวลาที่ตนเป็นฝ่ายรัฐบาลหรือเป็นฝ่ายค้านเท่านั้น แต่เพราะเจตนาและอุดมการณ์พื้นฐาน

ที่ไม่เหมือนกันตลอดเวลาอยู่แล้วการที่ประชาชนจำนวนหนึ่งเอือมระอา กับพฤติกรรมของการเมืองในระบบประชาธิปไตยจนจะกลายเป็นเอือมระอาประชาธิปไตยก็เพราะเห็นความหมายและประโยชน์ของประชาธิปไตยกันคนละอย่าง ไม่ผิดอะไรกับที่ตำรวจด้วยตัวเองเห็นความหมายและประโยชน์ของกฎหมาย (ในภาคปฏิบัติจริงของชีวิตของตน ไม่ใช่ในภาคทฤษฎีที่สอนกันตามตำรา) ไม่เหมือนกันในการปฏิบัติหน้าที่งานประจำ จนทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในความหมายและประโยชน์ของกฎหมาย ที่ตนต้องประสบในชีวิตจริงไม่แพ้กัน

ความหลากหลายของความหมายและ

ประโยชน์ของประชาธิปไตยในภาคปฏิบัติที่เป็นธรรมเนียมประเพณีของชีวิตจริงของแต่ละคน แต่ละกลุ่มในสังคมเช่นนี้ คงทำให้เป็นเอกภาพได้ยาก และเป็นที่มาของความวิตกกังวลของผู้ร่างรัฐธรรมนูญเพื่อประชาธิปไตยว่าจะสามารถกำจัดการกระทำที่เสียหาย เช่น การซื้อเสียงในการเลือกตั้ง การใช้เงินซื้อพรรคและรัฐบาล การที่นักการเมืองหาประโยชน์ทางธุรกิจจากอำนาจตำแหน่งหน้าที่ ฯลฯ ได้หรือไม่ เพราะบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญอาจไม่สอดคล้องกับสังคม(วิทยา)การเมือง และวัฒนธรรมเมืองที่เป็นอยู่จริงในปกติชีวิตของคนไทย □□